

สัญญาห้ามพนักงานประกอบอาชีพกับ

คู่แข่งหลังสิ้นสุดสัญญาจ้าง

พรเทพ ทวีภาคณัน

ผู้บริหารสำนักบริหารแผนกบุคคล
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

สัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง โดยลูกจ้างตกลงทำงานให้นายจ้าง และนายจ้างมีอำนาจบังคับบัญชาลูกจ้าง ทั้งนี้ นายจ้างกับลูกจ้างอาจตกลงกำหนดเงื่อนไขการจ้าง ระยะเวลาการจ้าง การทำงาน ค่าจ้างรวมทั้งผลประโยชน์ตอบแทนอื่นๆ ไว้อย่างไรก็ได้ แต่ข้อตกลงนั้นจะต้องไม่ขัดหรือแตกต่างไปจากกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน เช่น จ้างผลิตยาบ้า ทำลายป่า หรือค้าประเวณี เป็นต้น สัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาต่างตอบแทน เมื่อลูกจ้างมีหน้าที่ทำงานให้นายจ้างตามที่นายจ้างสั่ง นายจ้างมีหน้าที่จ่ายสินจ้างหรือค่าจ้างเพื่อตอบแทนการทำงานของลูกจ้างตลอดเวลาที่ลูกจ้างทำงานอยู่กับนายจ้าง และถ้าไม่มีการจ่ายค่าจ้างก็ไม่ใช้สัญญาจ้างแรงงาน สัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะตัว เมื่อนายจ้างตกลงเลือกลูกจ้างคนใดเข้าทำงานกับตนแล้ว นายจ้างก็ต้องปฏิบัติต่อลูกจ้างให้เป็นไปตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ รวมทั้งปฏิบัติต่อลูกจ้างในเรื่องสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการอื่นๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ และหากนายจ้างจะโอนสิทธิของตนให้แก่บุคคลภายนอกทำงานแทนตนไม่ได้ถ้าลูกจ้างไม่ยินยอมพร้อมใจด้วย ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำการฝ่าฝืนความยินยอมพร้อมใจนี้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ เช่น นายจ้างให้ลูกจ้างไปทำงานอีกบริษัทหนึ่งโดยลูกจ้างไม่ยินยอม แม้การทำงาน

แต่ก็เป็นงานของบริษัทใหม่ ซึ่งลูกจ้างมิได้ทำงานให้แก่นายจ้างเดิม เช่นนี้ลูกจ้างบอกเลิกสัญญา และเรียกว่าขุดเซยจากนายจ้างได้

ในส่วนการจ้างนั้นนายจ้างอาจตกลงกับลูกจ้างโดยทำสัญญาจ้างแรงงานเป็นหนังสือหรือตกลงด้วยวาจาก็ได้ แต่ไม่ว่า นายจ้างจะทำสัญญาจ้างแรงงานเป็นหนังสือหรือตกลงด้วยวาจา ในทางกฎหมายแรงงานถือว่ามิได้สัญญาจ้างแรงงานกันแล้ว ผู้ว่าจ้างจะอยู่ในฐานะนายจ้าง และผู้รับจ้างจะอยู่ในฐานะลูกจ้าง นายจ้างจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานทุกบททุกมาตรา และลูกจ้างก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และได้รับการคุ้มครองตามบทกฎหมายนั้นด้วย เมื่อนายจ้าง และลูกจ้างได้ตกลงกันว่าจะเป็นนายจ้าง และลูกจ้างกันแล้ว ความสัมพันธ์ทางกฎหมายก็เกิดขึ้นทันที ลูกจ้างได้เรียนรู้งานนายจ้างได้สอนงานจนลูกจ้างมีความชำนาญทำงานกันระยะเวลาหนึ่ง คู่แข่งส่งแอมมองมาทาบตามเสนอผลประโยชน์ค่าตอบแทนที่สูงกว่า ลูกจ้างก็อยากได้ผลประโยชน์ค่าตอบแทนมากขึ้นก็ลาออกไปอยู่กับนายจ้างใหม่ กรณีปัญหานี้เกิดบ่อยมากในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ลูกจ้างต้องการแสวงหาผลประโยชน์ที่ดีกว่า เป็นปัญหาการจลาจลอย่างหนึ่งของนายจ้าง การแก้ปัญหาเรื่องสมองไหลเช่นนี้ นายจ้างก็มักจะเขียนสัญญากำหนดไว้ในทำนองที่ว่า “ลูกจ้างยอมที่จะไม่เข้าทำงานในร้านค้า บริษัทหรือองค์กรธุรกิจที่เป็นคู่แข่งทางการค้าของนายจ้างในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เป็นเวลา 2 ปี นับแต่พ้นสภาพการเป็นพนักงานของใจท์ หากลูกจ้างกระทำผิดสัญญา ลูกจ้างตกลงที่จะ

จ่ายค่าเสียหายให้แก่นายจ้างตามความเป็นจริงแต่ไม่น้อยกว่า 100,000 บาท" จึงมีคำถามว่าสัญญาจ้างระงับห้ามทำงานกับคู่แข่ง บังคับได้หรือเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ และขัดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ ในการว่าจ้างพนักงานในบางตำแหน่ง ซึ่งล่วงรู้ความลับทางการค้า วิธีการทางการทำงาน เช่น การตลาด การผลิต ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้บริษัทนายจ้าง ถือเป็นข้อเปรียบทางการค้า ในการรับลูกจ้างเข้าทำงาน การทำสัญญาจ้างแรงงาน นายจ้างมักกำหนดไว้ในสัญญาเพื่อป้องกันบริษัทคู่แข่ง ดึงตัว หรือตัวลูกจ้างเองไปดำเนินการประกอบกิจการแข่งขัน หรือนำความลับหรือข้อมูลทางการค้าไปประกอบธุรกิจแข่งขันกับบริษัทนายจ้าง

ดังนั้น การตัดสินใจในการทำสัญญาจ้างลูกจ้างจึงต้องพิจารณาและตัดสินใจว่าตนพร้อมที่จะผูกพันตามสัญญาดังกล่าวหรือไม่ ในประเด็นดังกล่าวเมื่อทำสัญญาจ้างไปแล้ว กรณีมีปัญหา ลูกจ้างจะอ้างว่าการทำสัญญาดังกล่าวนั้นไม่ผูกพันตน ตนไม่ตั้งใจทำสัญญาดังกล่าวเพราะที่ต้องเซ็นในสัญญาเพียงเพื่อต้องการเข้าทำงานเท่านั้น ไม่มีเจตนาผูกพันตามสัญญา หรือการทำสัญญาดังกล่าวเป็นการจำกัดการประกอบอาชีพ เป็นสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ลูกจ้างจะอ้างได้หรือไม่ ในกรณีนี้ศาลฎีกาได้เคยตัดสินไว้ว่า ลักษณะของข้อสัญญาเป็นการก่อให้เกิดเหตุในการงดเว้นการกระทำตามที่กำหนด โดยเจตนาของคู่กรณีเช่นนี้ไม่เป็นการตัดการประกอบอาชีพของจำเลยทั้งหมดทีเดียว มีการกำหนดเวลาห้ามเพียง 2 ปี อันถือว่าเป็นกำหนดเวลาพอสมควร และมีการจำกัดพื้นที่พอสมควร ไม่ตกเป็นโมฆะ

คำพิพากษาฎีกาที่ 3892/2557 คดีนี้มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของจำเลยประการต่อมาว่า สัญญารักษาข้อมูล และความลับในทางการค้าเอกสาร ๑.8 (ที่ถูกลง ๑.2) ขัดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 หรือไม่ เห็นว่า ข้อสัญญาที่ให้ถือว่าลูกจ้างที่ปฏิเสธการลงลายมือชื่อในสัญญารักษาข้อมูล และ

ความลับในทางการค้า สัญญาจ้างแรงงานเป็นอันเลิกกัน โดยไม่มีการตกลงว่าจ้างเกิดขึ้น และข้อสัญญาที่ห้ามลูกจ้างเข้าทำงานในร้านค้าบริษัทหรือองค์กรธุรกิจที่เป็นคู่แข่งในทางการค้าของบริษัท ทำการค้าแข่งขันกับบริษัทในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภายใน 2 ปีนั้น เมื่อพิจารณาจากธุรกิจการค้าของโจทก์ที่ต้องอาศัยการแข่งขัน ข้อมูลความรู้ ความลับทางการค้าเกี่ยวกับสินค้า และลูกค้าของโจทก์ แต่จำเลยมีหน้าที่ติดต่อกับลูกค้า ประสานงานให้ความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติสินค้าของโจทก์แก่ลูกค้า ดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิตามสมควรที่จะป้องกันสงวนรักษาข้อมูล และความลับในทางการค้า เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของโจทก์ทั้งข้อสัญญาดังกล่าว ก็มีกำหนดเวลาห้ามจำเลยอยู่เพียง 2 ปี อันถือได้ว่าเป็นกำหนดเวลาพอสมควร และมีการจำกัดพื้นที่ทำงานเพียงกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ถือได้ว่าเป็นการจำกัดพื้นที่พอสมควรเช่นเดียวกัน สัญญารักษาข้อมูล และความลับในทางการค้า เอกสารหมายเลข ๑.2 จึงไม่เป็นข้อตกลงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชนไม่ตกเป็นโมฆะ และไม่ใช่วินิจฉัยที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานที่ทำให้จำเลยต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาที่ไม่เป็น พ.ศ.2540 มาตรา 5 อุทธรณ์ของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน

บทสรุปส่งท้าย นายจ้างไม่ควรทำสัญญาจ้างแรงงานที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือมีข้อตกลงที่แตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมายแรงงาน ซึ่งเป็นกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย เนื่องจากจะมีผลทำให้สัญญาจ้างแรงงานนั้นตกเป็นโมฆะ หรือใช้บังคับไม่ได้ นายจ้างไม่อาจอ้างสัญญาจ้างแรงงานนั้นยันกับลูกจ้าง หรือต่อเจ้าพนักงานตามกฎหมายเพื่อให้พ้นความรับผิดชอบทางอาญา หรือต่อศาลในการต่อสู้คดีได้ สัญญาจ้างแรงงานที่ถือเป็นโมฆะ อย่างเช่น ตกลงกันว่าจะไม่จ่ายค่าล่วงเวลาให้ลูกจ้างที่ทำงานล่วงเวลา สัญญาที่มีข้อความให้สิทธิแก่นายจ้างบอกเลิกสัญญาจ้างได้โดยลูกจ้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าตอบแทน หรือสัญญาที่กำหนดว่าเงินเดือนของลูกจ้างได้รวมค่าล่วงเวลาสำหรับการทำงานให้ได้ตามเป้าหมายแต่ละวันไว้แล้ว หรือสัญญาที่กำหนดข้อความสละสิทธิเรียกร้องค่าชดเชย ล้วนแต่เป็นสัญญาที่ขัดต่อกฎหมายทั้งสิ้น

